Aco Jerant
BOGATI UBOŽEC IZ ASSISIJA

SŠK-SKU

Slovenski katehetski urad je na temelju mandata (št. 51/01, 28. 11. 2001), ki mu ga je podelila Slovenska škofovska konferenca, izbral in za izdajo pripravil delo Aca Jeranta BOGATI UBOŽEC IZ ASSISIJA kot **priporočeno šmarnično branje za otroke v letu 2026**.

Aco Jerant

BOGATI UBOŽEC

iz Assisija

SŠK-SKU

1857

Celjska Mohorjeva družba
Prva slovenska založba

Aco Jerant
BOGATI UBOŽEC IZ ASSISIJA

Zbirka Šmarnice za otroke

© Celjska Mohorjeva družba, 2026
Vse pravice pridržane.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

27-36:929sv. Frančišek As.(02.053.2)

JERANT, Frančišek
Bogati ubožec iz Assisija / Aco Jerant ; [uvodna beseda Stanislav Zore]. - Celje : Društvo Mohorjeva družba : Celjska Mohorjeva družba, 2026. - (Zbirka Šmarnice za otroke)

ISBN 978-961-278-799-8
COBISS.SI-ID 272114435

VSEBINA

Uvodna beseda (msgr. Stanislav Zore OFM) 7

1 Srednji vek 10
2 Frančiškovo rojstvo 12
3 Kralj mladih 14
4 Frančišek v zaporu 16
5 Kdo ti lahko da več? 18
6 Srečanje z beračem v trgovini 20
7 Srečanje z gobavcem 22
8 Jezus mu spregovori s križa 24
9 Frančišek se sleče pred škofom 26
10 Med razbojniki 28
11 Frančišek popravlja cerkev svetega Damijana 30
12 Spoznanje poslanstva v Porcijunkuli 32
13 Frančišku se pridružijo prvi bratje 34
14 Frančišek pri papežu Inocencu 36
15 Kmet prežene Frančiška in brate 38
16 Sveta Klara 40
17 Bilokacija – biti na dveh krajih hkrati 42
18 Frančišek, brat vsem ljudem in živalim 44
19 Pridiga pticam 46
20 Volk iz Gubbia 48

21 Štiridesetdnevni post na otoku Peruškega jezera 50
22 Pred sultanom 52
23 Brat ogenj 54
24 Frančišek ozdravi gobavca 56
25 Frančišek spreobrne tri roparje 58
26 Žive jaslice v Grecciu 60
27 Kristusove rane na La Verni 62
28 Hvalnica stvarstva 64
29 Frančiškova smrt 66
30 Frančiškov pogreb 68
31 Čudeži po Frančiškovi smrti 70

Litanije Matere Božje 72

UVODNA BESEDA

Frančišek nam je zelo blizu. Ne samo tistim, ki imajo ime po njem, ampak tudi mnogim drugim, tudi tistim, ki pravijo, da ne verujejo. Zelo dobro se spomnim nekega potovanja z vlakom, na katerem je bil tudi pomemben mož naše povojne oblasti – neveren, seveda. Vprašal me je, kdo sem. Odgovoril sem, da sem frančiškanski bogoslovec. In on nato: »Frančiškanski – katerega Frančiška?« Povedal sem: »Asiškega.« »O, to pa je tisti Frančišek, ki je prinesel rože in sonce v evropsko poezijo!«

Zato sem vesel, da bodo šmarnice za otroke letos naši mladi generaciji približale tega svetnika, ki je s svojim odnosom do Boga, ljudi in stvarstva zaznamoval vsa stoletja do danes. Prav letos obhajamo 800 let od njegove smrti. Papež Leon XIV. je zato razglasil leto svetega Frančiška, ki bo trajalo do 10. januarja 2027.

Ob imenu svetega Frančiška Asiškega veliki večini pride na misel podoba, ki jo je imel gospod, o katerem sem govoril zgoraj: veselega svetnika, ki svobodno roma po deželi, nagovarja ljudi, pridiga pticam in ribam, poje o rožah in soncu; svetnika, ki vse stvarstvo in vse ljudi nagovarja kot brate in sestre.

Skozi letošnje šmarnične odlomke pa bomo prihajali bližje svetniku, ki je od konca dvanajstega in v začetku trinajstega stoletja prehodil pot, tisto notranjo pot srca, ki je spremenila njegov način gledanja in njegov način odnosov z ljudmi in stvarmi.

Naj omenim samo nekaj mejnikov njegovega življenja. Kot mladenič je rastel s sanjami o slavi. Bil je prepričan, da je rojen za velike reči, predvsem pa je bil ob tem prepričan, da ga bodo vsi občudovali. V svojih sanjah je vedel, kako bo to slavo dosegel, pa tudi, kje se bo to zgodilo. Ni pa mu bilo čisto jasno, kdaj bo postal slaven. Ko je s sanjami v glavi hodil po poti slave, se mu je zgodil pogovor, ki ga je zbegal.

»*Kdo ti lahko da več, gospodar ali hlapec?*«

»*Gospodar,*« je glasu v svojem srcu dejal Frančišek.

»*Zakaj pa potem tekaš za hlapcem?*«

Na to vprašanje je Frančišek odgovoril z najpomembnejšim vprašanjem svojega življenja: »*Gospod, kaj hočeš, da storim?*« S tem vprašanjem se je začela Frančiškova pot, ki ga je v resnici pripeljala do slave; a ne slave mogočnega viteza, zmagovalca na bojnih poljanah, ampak do slave zvestega Božjega prijatelja in zmagovalca nad svojim srcem.

Skozi posamezne zgodbe letošnjih šmarnic za otroke bodo otroci in tudi drugi prihajali do spoznanja resnične Frančiškove podobe. Videli bodo, da v njegovem življenju niso bili samo sonce in cvetje in ptičje petje, ampak da je bila del življenja tudi tesnoba, ki jo je izpovedal pred Jezusovim križem: »*O vzvišeni in veličastni Bog, razsvetli temine mojega srca. Daj mi pravo vero, trdno upanje in popolno ljubezen, razumnost in spoznanje, o Gospod, da se bom držal tvoje svete in resnične zapovedi.*«

V Frančiškovem srcu ta molitev ni nikoli umolknila. Prosil je za Božjo luč v svojem srcu. In Bog mu je to luč podarjal. Čeprav je bil proti koncu svojega življenja že skoraj popolnoma slep, je začel šele takrat v resnici videti z očmi svoje notranjosti ter v vseh ljudeh in vseh stvareh odkrivati Boga, ga hvaliti in se mu zahvaljevati.

Ko boste letos skupaj s svetim Frančiškom hodili skozi mesec maj, naj tudi v vas vsak dan bolj raste pripravljenost sprejeti to, kar Bog hoče. Tako boste tudi vi vse bolj jasno videli, da vam je Bog povsod okoli vas podaril ljudi in stvari, ki vam prinašajo veselje in po katerih lahko Bogu dajete hvalo in zahvalo, kakor ga je hvalil in se mu zahvaljeval sveti Frančišek: »*Najvišji, vsemogočni, dobri Gospod, tebi hvala, slava in čast in ves blagoslov.*«

In sledili boste njegovemu klicu: »*Hvalite in poveličujte mojega Gospoda in zahvalite se mu in služite mu v veliki ponižnosti.*«

Msgr. Stanislav Zore OFM,
ljubljanski nadškof metropolit

1

SREDNJI VEK

Srednji vek je obdobje izpred mnogih stoletij, ki je trajalo od leta 500 do leta 1500 po Kristusovem rojstvu. Za srednji vek je značilno, da je to doba gradov, kraljev in kraljic, vitezov, viteških tekmovanj in številnih vojskovanj med posameznimi mesti ali pokrajinami. Plemiči so bili gospodarji in lastniki polj ter gozdov. Ljudje so se jih bali, ker so imeli svojo vojsko in so neusmiljeno kaznovali vsakogar, ki se jim je upiral.

Kralji in kraljice ter njihovi številni služabniki so živeli v velikih mestih in razkošnih palačah. Plemiči so imeli svoje gradove, ki so jih postavili na visokih in težko dostopnih hribih. Gradove so gradili z debelimi in trdnimi zidovi, da so varovali plemiče, ki so živeli v njih. Pogosto so bili ti utrjeni gradovi namenjeni tudi opazovanju in varovanju. Ker so nudili dober razgled z visokega hriba, so iz njih lahko hitro opazili sovražne vojake, ki so se jim bližali, ali večje roparske tolpe. V tem primeru so morali vojaki iz gradu oditi v spopad s sovražnikom.

Srednji vek je tudi obdobje, ko so se začela pojavljati velika mesta, v katerih so živeli meščani. To so bili razni obrtniki in trgovci, delavci, pa tudi veliko beračev in revežev, ki so hodili od hiše do hiše in prosili za hrano. Hrana v srednjem veku ni bila tako raznolika, kot je danes. Največ so pojedli kruha, kislega zelja, zelenjave in sadja. Jedli so tudi meso in ribe, vendar so si jih lahko privoščili le premožnejši. Med premožnejše meščane so spadali trgovci, obrtniki, duhovniki, zdravniki in plemiči.

Zdravnikov, kot jih poznamo danes, takrat še ni bilo. Prav tako ni bilo pravih bolnišnic. Otroci so se rojevali doma, materam pa so pri tem pomagale ženske, ki jih imenujemo »babice«. V tistem času še niso poznali različnih zdravil. Večinoma so se zanašali na naravna zdravila, odpornost človeškega telesa in Božjo pomoč.

V mestih ni bilo kanalizacije in zabojnikov za smeti. Odpadke so metali na ulice, po katerih je pogosto tekla umazana voda. Zato je bilo po mestih veliko miši in podgan, ki so »čistile« ulice. Ni torej čudno, da so se ravno v mestih pojavljale številne kužne bolezni. Zlasti dve sta bili še posebej strašni: gobavost in kuga. Kuga je bila zelo nalezljiva bolezen. Zaradi nje je umrlo veliko število prebivalstva, zato so bila mesta pogosto zdesetkana.

◆ ◆ ◆

Doma na vidno mesto postavi Marijino podobo in ob njej vsak večer moli.

2

FRANČIŠKOVO ROJSTVO

Srednji vek, ki ga včasih imenujemo »temni vek«, ni bil nič bolj temen, kot je današnji. Ljudje so hodili peš, jahali konje ali pa se vozili na vozovih. Medicina se je šele začela razvijati in mnoge znanosti še niso obstajale. Ljudje pa so bili prav takšni kot danes: znali so se smejati in jokati, ljubiti in sovražiti, bili so verni in neverni.

Assisi je mestece, ki leži ob vznožju gore Subasio v italijanski pokrajini Umbrija. V njem se je ob koncu dvanajstega stoletja rodil eden največjih svetnikov, kar jih je kdaj živelo. Da se razumemo, ni bil največji po telesni postavi. Nasprotno, sveti Frančišek je bil bolj majhne postave, temnejše polti in črnih las. Tipičen Italijan. Zaradi svojega življenja in dela, ki ga je opravil, je postal eden največjih svetnikov vseh časov.

Že njegovo rojstvo je nakazovalo, da bo nekaj posebnega. Njegov oče Pietro, po naše Peter, je bil trgovec z blagom. Dragocene tkanine je uvažal iz južne Francije, zato je bil pogosto odsoten od doma. Tudi tistega dne, ko naj bi njegova žena Pika rodila, ga ni bilo doma. *Donna Pika*, kot so jo naslavljali ljudje, nikakor ni mogla roditi. Ure in ure se je mučila in ženske, ki so bile pri njej, niso več vedele, kaj naj še storijo. Takrat je nekdo potrkal na hišna vrata.

»Le kdo nas moti v tem času?« je nejevoljno zamrmrala ena od babic, ki so bile ob porodnici.

»Pojdi in poglej!« je dejala *donna* Pika.

Žena je odšla do vrat in jih odprla. Na vratih je stal revno oblečen moški.

»Danes beračem ne dajemo ničesar, ker imamo veliko skrbi v hiši. Pridi jutri,« je hotela odpraviti reveža.

»Nisem prišel, da bi prosil,« je ta odgovoril. »Povejte *donni* Piki, da ne bo mogla roditi v hiši. Iti mora v hlev, tam bo rodila brez težav.«

Ženi je zaprlo sapo. Le kdo je ta mož in kaj pomeni to čudno sporočilo? Odhitela je do *donne* Pike in ji ponovila besede revnega moža.

»Od kod naj bi on vedel, da rojevam? Kako naj bi vedel, da otrok noče priti na svet?« se je vpraševala. »Prosim, pomagajte mi v hlev,« je odločno dejala.

»Pa ne vendar v hlev,« so ji ugovarjale žene. »V hlevu je vse umazano. Otrok lahko umre zaradi tega.«

»Ure in ure se že mučim, pa ne morem roditi. Kaj lahko izgubim? Nič. Pomagajte mi, da pridem do hleva,« je bila odločna.

Žene so ji pomagale v hlev. Zgodilo se je, kot je napovedal mož na vratih. *Donna* Pika je rodila zdravega sinčka. Kot Marija Jezusa ga je za trenutek položila v jasli. Vsi so se čudili temu dogodku in se spraševali, kaj naj bi to pomenilo.

Naslednjega dne so ga odnesli h krstu. Mama Pika je zanj izbrala ime Janez. Toda ko se je mož Peter vrnil s poti, mu je nadel ime Francesco [frančesko] – »mali francozek«.

◆ ◆ ◆

Zahvali se staršem, da so ti podarili življenje.

3

KRALJ MLADIH

Frančišek se je rodil v mestu Assisi na severu Italije. Njegov oče je bil eden najbogatejših meščanov, bil je trgovec z blagom. Ko se je vrnil s trgovskega potovanja po Franciji, je doma našel ženo in sina, ki ga je poimenoval Frančišek, čeprav je bil krščen na ime Janez.

Kot otrok je Frančišek obiskoval šolo pri cerkvi svetega Jurija. Tam se je naučil brati in pisati. Prav tako se je naučil nekaj malega računati. Bil je bister fantič, zato mu učenje ni delalo posebnih težav. Kar so zahtevali v šoli, je hitro znal. Računanje je izpopolnil v trgovini svojega očeta Petra. Frančišek je rasel in oče ga je od vsega začetka uvajal v delo trgovca. Fant je hitro poznal vse vrste blaga. Zaradi svoje vljudnosti in vedrosti je bil pri ljudeh zelo priljubljen. Ljudje so se radi ustavili v trgovini, kadar je bil za prodajnim pultom mladi Frančišek. Vsakega je sprejel s širokim nasmehom in nenarejeno prijaznostjo. Oče je bil silno ponosen nanj, zato mu je rade volje spregledal marsikatero mladostniško razposajenost.

Frančišek je bil še posebej priljubljen med svojimi sovrstniki. Ti so bili iz bogatih, večinoma plemiških družin. Radi so se družili z njim, čeprav je pripadal nižjemu plemstvu. Bil je vedno nasmejan, prijazen, razposajen in imel je vedno nove ideje za zabave. S prijatelji je ponoči večkrat šel skozi mesto, pri čemer so na glas prepevali, da ljudje niso mogli spati. Marsikdo je

odprl okno in vpil nanje. V odgovor pa je dobil le prešeren smeh razposajenih mladeničev.

Prijatelji so Frančiška izvolili za svojega »kralja«. Verjetno bolj zaradi tega, ker je imel vedno polne žepe denarja, ki mu ga je dajal njegov oče. Organiziral in plačeval je številne zabave. Nekoč se je zgodilo, da so razposajeni mladci srečali nekega moža, ki je slekel svoj plašč in ga razgrnil pred Frančiškom. S tem mu je izkazal čast, ki so jo izkazovali le kraljem. Ni vedel, da bo nekoč Frančišek večji in bolj znan kot kateri koli kralj.

»Frančišek, zapoj nam kakšno pesem,« so ga včasih spodbujali prijatelji. Ni si dal dvakrat reči. Začel je prepevati v provansalskem narečju. Njegova mama Pika je bila doma iz Provanse, južnega dela Francije. Kot otrok se je od nje naučil mnogo pesmi v njenem maternem jeziku. To je bil tudi čas, ko so po svetu hodili številni trubadurji. To so bili pevci, ki so potovali iz kraja v kraj, se udeleževali različnih praznovanj in prepevali.

Ko je bil posebej dobre volje, je Frančišek vzel v roke dve palici in začel igrati z njima, kot bi imel v rokah violino. Zato Frančiška imenujemo tudi »Božji trubadur«.

◆ ◆ ◆

Pred Marijino podobo za vse mlade zmoli molitev Sveti angel.

4

FRANČIŠEK V ZAPORU

Frančišek je bil razposajen mladenič. Okrog njega so se zbirali mestni mladeniči, z njim prepevali in se zabavali. Pogosto so kalili nočni mir, ko so hodili po ulicah in na ves glas prepevali. Ker je bil vedno nasmejan in je imel veliko denarja ter nove ideje, so ga mladi izvolili za svojega »kralja«.

»Ko bom velik, bom ugleden in bogat vitez,« je Frančišek večkrat dejal svojim prijateljem, ko so se kot otroci po mestu igrali z lesenimi meči.

»Vitez ne postaneš tako lahko,« je vedel povedati eden od fantičev. »Pridružiti se moraš vojski kakšnega kralja in iti v bitko. V boju moraš pokazati pogum in požrtvovalnost. Po vsem tem pa moraš bitko tudi preživeti. Če kralj zmaga, te lahko poviša v viteza.«

»Jaz sem pogumen in spreten!« je vzkliknil Frančišek in zavihtel svoj leseni meč.

»Tudi mi smo pogumni in spretni!« so vzkliknili drugi otroci in dvignili svoje meče.

»Potem bomo šli pa skupaj v boj in jaz bom vaš poveljnik,« se je Frančišek naredil pomembnega.

Sam ni vedel, da se bo tako tudi res zgodilo. Njegovo rojstno mesto Assisi se je sprlo s sosednjim mestom, ki se imenuje Perugia [perúdža]. Nekoč mesta sporov niso reševala za pogajalsko mizo, temveč so hitro segli po orožju. Vojski dveh

mest sta se zbrali na polju in bitka se je začela. Mladeniči in možje mesta Assisi so se odpravili proti Perugi. Pridružil se jim je tudi Frančišek, ki mu je oče kupil sijajen oklep in močnega konja. Perugiani [perúdžani] so jih pričakali na polju pred mestom. Bitka se je začela in na polju so obležali številni mrtvi in ranjeni meščani obeh mest. Assisijčanom je šlo vedno slabše. Začeli so se umikati in bežati. Tiste, ki so jih Perugiani ujeli, med njimi tudi Frančiška, so odpeljali v mestni zapor. Novica je kmalu dosegla Assisi. V mestu so začeli žalovati za padlimi, posebej pa jih je skrbelo za zaprte.

Frančiškovi starši so izvedeli, da je Frančišek v zaporu. Mama Pika je jokala, oče Peter pa je z dolgimi koraki meril sobo. Zavedala sta se, da Frančišku v zaporu ni lahko.

»Le kaj bo z našim Frančiškom?« je hlipala mama Pika.

»Kako naj vem?« je trdo odgovoril oče Peter. »Počakati moramo, da iz Perugie pošljejo poslance, ki nam bodo povedali svoje pogoje. Do takrat ne moremo storiti ničesar.«

Poslanci so prišli šele čez nekaj mesecev. Meščani so lahko odkupili svoje fante in može za visoko ceno. Oče Peter je moral globoko seči v žep, da je odkupil svojega sina iz zapora. Minilo je leto dni od krvave bitke, ko se je Frančišek hudo bolan vrnil v Assisi.

◆ ◆ ◆

Zmoli očenaš za vse, ki trpijo zaradi vojne.

5

KDO TI LAHKO DA VEČ?

Med mestoma Assisi in Perugia je prišlo do vojne. Mladeniči so se oborožili, zajahali konje in odšli v boj. Med njimi je bil tudi Frančišek. Ker pa so prebivalci mesta Assisi bitko izgubili, je Frančišek tako kot mnogi drugi pristal v zaporu. Da bi ga rešil, ga je moral oče odkupiti.

Ko se je Frančišek bolan vrnil iz zapora v Perugi, so mu doma nudili najboljšo možno bolniško oskrbo. Tako je počasi okreval in kmalu se je odpravil na prve sprehode po mestu in okolici. Čas v zaporu je na njem pustil posledice. Spoznal je še drugo plat življenja, namreč tisto brez zabav, veselja in vina. V zaporu je imel čas za premišljevanje o svojem življenju. Ko je hodil med polji, ga je pogled nanje puščal ravnodušnega. Nekdaj ga je napolnjeval z veseljem, zdaj pa je ostajal hladen.

Frančišek je čutil, da je življenje še kaj več kot le veseljačenje s prijatelji v majhnem Assisiju. Hotel je postati slaven vitez. Ne samo vitez, temveč slaven vitez. Zato je zopet začel razmišljati o avanturah, ki bi mu jih prineslo takšno življenje. Poznal je veliko zgodb o najbolj znanih vitezih in hotel je postati eden izmed njih. Ravno takrat so se številni vitezi odpravljali na križarsko vojno, da bi mesto Jeruzalem iztrgali iz rok muslimanov. Cilj je bil osvoboditev Svete dežele.

»Oče, hočem iti na križarsko vojno, osvoboditi sveto mesto Jeruzalem in postati vitez,« je Frančišek očetu razodel svoj načrt.

»Za to potrebuješ oklep, orožje, konja in služabnika, ki ti bo stregel,« je začel naštevati oče.

»Vem,« je prikimal Frančišek in vprašujoče pogledal očeta.

»Bom že uredil,« je pokimal oče.

Naročil je izdelavo sijajnega oklepa, kupil je najboljše orožje in močnega konja, ki bo ponesel njegovega sina v zmagoviti boj. Ko bo sin postal slaven, bo še bolj slaven njegov oče, ki mu je slavo omogočil. Tako se je Frančišek v bleščečem oklepu odpravil iz mesta in mnogi so ga pospremili. Niti sanjalo se jim ni, da se bodo kmalu spet videli.

Tiste noči je imel Frančišek zelo žive sanje, v katerih je videl razkošno vilo, polno oklepov in viteškega orožja. Nenadoma pa je zaslišal glas, ki je prihajal z neba: »Frančišek, kdo ti lahko da več, gospodar ali služabnik?«

»Gospodar, se razume,« je odgovoril Frančišek.

»Zakaj hočeš potem služiti služabniku?« ga je zopet vprašal Božji glas.

Frančišek je razumel, da je v tem primeru gospodar edinole Bog. Zato je naslednjega dne obrnil konja in se vrnil v Assisi. Ko je na poti srečal obubožanega viteza, mu je poklonil svojo viteško opravo in se kot berač vrnil domov.

◆ ◆ ◆

Naberi šopek rož in ga podari svoji mami.